Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA M. KAMPOSA SANČESA-BORDONAS [*M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2020. gada 6. februārī [1]

Lieta C-833/18

SI,
Brompton Bicycle Ltd.
pret
Chedech/Get2Get

(*Tribunal de l'entreprise de Liège* (Lježas uzņēmējdarbības lietu tiesa, Beļģija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Intelektuālais un rūpnieciskais īpašums – Patentu tiesības – Dizainparaugi – Regula (EK) Nr. 6/2002 – Dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošana – Direktīva 2001/29/EK – Piemērošanas joma – Tiesību kumulācija – Utilitārs un funkcionāls priekšmets – Jēdziens "darbs" – Izskats, ko nosaka priekšmeta tehniskā funkcija – Vērtējuma kritēriji valsts tiesā – Interešu izsvēršana – Samērīgums – Salokāmais divritenis

1. Iesniedzējtiesā izskatāmajā strīdā iesaistītie lietas dalībnieki ir divriteņu salocīšanas sistēmas radītājs (un uzņēmums, kas tos ražo), no vienas puses, un kāds Korejas uzņēmums, kurš ražo līdzīgus divriteņus un kuru pirmais minētais lietas dalībnieks apsūdz tā autortiesību pārkāpšanā.

2. Iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai divritenis, kura salocīšanas sistēma bija aizsargāta ar patentu, kas jau zaudējis spēku, var tikt kvalificēts kā darbs, kurš varētu tikt aizsargāts ar autortiesībām. Konkrēti, ir jānoskaidro, vai šī aizsardzība ir izslēgta, ja priekšmeta forma ir "nepieciešama tehniska rezultāta sasniegšanai", un kādi kritēriji ir jāizmanto šajā novērtējumā.

3. Lai gan šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu galvenokārt attiecas uz Eiropas Savienības tiesību normām autortiesību jomā, tas skar vienu jautājumu (autortiesībām raksturīgās aizsardzības saderība ar aizsardzību, kas izriet no rūpnieciskā īpašuma), par ko Tiesa nesen ir taisījusi spriedumu [2].

1 Oriģinālvaloda – spāņu.

2 Spriedums, 2019. gada 12. septembris, *Cofemel-Sociedade de Vestuário, S.A* (C-683/17, EU:C:2019:721; turpmāk tekstā – "spriedums *Cofemel*").

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Starptautiskās tiesības

1. Bernes konvencija[3]

4. Saskaņā ar šīs konvencijas 2. panta 1. un 7. punktu:

"(1) Termins "literatūras un mākslas darbi" aptver visus darbus literatūras, zinātnes un mākslas jomā neatkarīgi no to izpausmes veida un formas, kā, piemēram, [..] lietišķās mākslas darbus [..].

[..]

(7) Ievērojot šīs konvencijas 7. panta 4. punkta noteikumus, Savienības valstu likumdošanas akti var noteikt, cik lielā mērā attiecīgās valsts likumi piemērojami lietišķās mākslas darbiem un [rūpnieciskiem] dizainparaugiem, kā arī var noteikt šādu lietišķās mākslas darbu un dizainparaugu aizsardzības nosacījumus. Attiecībā uz darbiem, kas valstī, kurā tie radīti, tiek aizsargāti vienīgi kā dizainparaugi, citās Savienības valstīs var pieprasīt tikai tādu speciālo aizsardzību, kāda attiecīgajā valstī paredzēta dizainparaugiem, bet, ja attiecīgajā valstī šāda speciāla aizsardzība nav paredzēta, šādi darbi tiek aizsargāti kā mākslas darbi."

2. TRIPS līgums

5. Saskaņā ar šī līguma 7. pantu:

"Intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzībai un realizācijas nodrošināšanai jādod ieguldījums tehnoloģisko izgudrojumu veicināšanā un tehnoloģijas tālākā izplatīšanā, lai palielinātu ražotāju un tehnoloģisko zināšanu izmantotāju abpusēju izdevīgumu un tādā veidā sekmētu sociālo un ekonomisko labklājību, kā arī tiesību un pienākumu līdzsvarošanā."

6. Saskaņā ar tā 26. pantu:

"1. Aizsargāta rūpnieciskā dizaina parauga īpašniekam ir tiesības atturēt trešās puses, kurām nav dota īpašnieka atļauja, no tādu preču izgatavošanas, pārdošanas vai importēšanas, kurš ir vai kas iemieso tādu dizainu, kas ir aizsargātā dizaina parauga kopija vai lielā mērā kopija, ja šāda darbība tiek veikta komerciālos nolūkos.

[..]"

7. Minētā līguma 27. pantā ir noteikts:

"1. [..] patentējami ir jebkuri izgudrojumi (izstrādājumi vai darba procesi) visās tehnoloģijas jomās, ar nosacījumu, ka tie ir jauni, radoši un rūpnieciski pielietojami. [..]

[..]"

3 Konvencija par literatūras un mākslas darbu aizsardzību, parakstīta Bernē 1886. gada 9. septembrī (Parīzes 1971. gada 24. jūlija akts), grozīta 1979. gada 28. septembrī. Eiropas Savienība nav šīs konvencijas slēdzējpuse, taču ir līgumslēdzējpuse Līgumam par ar tirdzniecību saistītām intelektuālā īpašuma tiesībām, kas ietverts 1.C pielikumā Marakešas Līgumam par Pasaules Tirdzniecības organizācijas izveidošanu (turpmāk tekstā – "TRIPS līgums"), kurš 1994. gada 15. aprīlī parakstīts Marakešā un Eiropas Savienības vārdā apstiprināts ar Padomes 1994. gada 22. decembra Lēmumu 94/800/EK par daudzpusējo sarunu Urugvajas kārtā (no 1986. gada līdz 1994. gadam) panākto nolīgumu slēgšanu Eiropas Kopienas vārdā jautājumos, kas ir tās kompetencē (OV 1994, L 336, 1. lpp.), kura 9. panta 1. punktā līgumslēdzējām pusēm ir noteikts pienākums ievērot Bernes konvencijas 1.–21. pantu.

8. Tā 29. pantā ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis pieprasa, lai persona, kas iesniedz pieteikumu patenta reģistrācijai, izpauž izgudrojuma detaļas pietiekami skaidri un pilnīgi, lai šo izgudrojumu attiecīgajā jomā kompetenta persona spētu to praktiski īstenot. Tās var pieprasīt pieteikuma iesniedzējam norādīt vislabāko veidu, kādā šis izgudrojums īstenojams, kas izgudrotājam ir zināms iesniegšanas dienā [..]

[..]."

B. Savienības tiesības

1. Direktīva 2001/29/EK[4]

9. Šīs direktīvas 60. apsvērumā ir paredzēts:

"Aizsardzībai, ko paredz saskaņā ar šo direktīvu, nebūtu jāskar attiecīgo valstu vai Kopienas tiesību normas citās jomās, piemēram, attiecībā uz rūpniecisko īpašumu, datu aizsardzību, ierobežotu piekļuvi, piekļuvi publiskiem dokumentiem un mediju izmantošanas hronoloģijas noteikumiem, kas var ietekmēt autortiesību vai blakustiesību aizsardzību."

10. Tās 2. līdz 4. pantā dalībvalstīm tostarp ir noteikts pienākums garantēt autoriem ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt savu darbu reproducēšanu (2. panta a) punkts), atļaut vai aizliegt to izziņošanu (3. panta 1. punkts) un atļaut vai aizliegt to izplatīšanu (4. panta 1. punkts).

11. Minētās direktīvas 9. pantā ("Citu tiesību normu turpmāka piemērošana") ir noteikts:

"Šī direktīva neskar noteikumus, kas īpaši attiecas uz patentiem, preču zīmēm, dizainparauga tiesībām [..]."

2. Regula (EK) Nr. 6/2002[5]

12. Šīs regulas 10. apsvērumā ir paredzēts:

"Tehnoloģiskie jauninājumi nebūtu jākavē, piešķirot dizainparaugu aizsardzību iezīmēm, ko diktē vienīgi tehniskā funkcija. [..]"

13. Tās 32. apsvērumā ir paredzēts:

"Nepastāvot pilnīgai autortiesību saskaņošanai, ir svarīgi ieviest aizsardzības kumulācijas principu atbilstīgi Kopienas dizainparaugam un autortiesību likumiem, atstājot dalībvalstīm tiesības brīvi noteikt autortiesību aizsardzības pakāpi un nosacījumus, saskaņā ar kuriem šo aizsardzību piešķir."

14. Minētās regulas 3. panta a) punktā jēdziens "dizainparaugs" ir definēts kā

"visa ražojuma vai tā daļas izskats, kas radies no paša ražojuma un/vai tā rotājumu iezīmēm, jo īpaši līnijām, kontūrām, krāsām, formas, virsmas struktūras un/vai materiāla".

4 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV 2001, L 167, 10. lpp.).

5 Padomes Regula (2001. gada 12. decembris) par Kopienas dizainparaugiem (OV 2002, L 3, 1. lpp.).

15. Tās 8. pantā ir norādīts:

"1. Kopienas dizainparauga tiesības neattiecas uz ražojuma izskata iezīmēm, ko nosaka tikai ražojuma tehniskā funkcija.

[..]"

16. Minētās regulas 96. panta ("Saistība ar citiem aizsardzības veidiem atbilstīgi valsts tiesību aktiem") 2. punktā ir noteikts:

"Dizainparaugu, ko aizsargā kā Kopienas dizainparaugu, no tā radīšanas vai nostiprināšanas jebkādā veidā aizsargā arī ar dalībvalstu autortiesību likumiem. Kādā mērā un ar kādiem nosacījumiem, ietverot prasīto oriģinalitātes līmeni, šādu aizsardzību piešķir, nosaka katra dalībvalsts."

3. Direktīva 2006/116/EK[6]

17. Šīs direktīvas 1. panta ("Autortiesību termiņš") 1. punktā ir noteikts:

"Literāru darbu vai mākslas darbu autortiesības saskaņā ar Bernes konvencijas 2. pantu ir spēkā autora mūžu un 70 gadus pēc viņa nāves, neatkarīgi no tā, kad darbs ir likumīgi darīts pieejams sabiedrībai."

II. Lietas fakti un prejudiciālie jautājumi

18. 1975. gadā SI kungs radīja salokāmā divriteņa modeli, ko nodēvēja par "Brompton".

19. Nākamajā gadā viņš nodibināja sabiedrību *Brompton Ltd*. nolūkā veikt sava salokāmā divriteņa tirdzniecību, sadarbojoties ar kādu lielāku uzņēmumu, kas nodrošinātu tā ražošanu un izplatīšanu. Neatradis nevienu ieinteresētu uzņēmumu, viņš turpināja strādāt viens pats.

20. 1981. gadā viņš saņēma pirmo 30 "Brompton" divriteņu pasūtījumu, kurus izskata ziņā izgatavoja nedaudz atšķirīgus no oriģinālā divriteņa modeļa.

6 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2006. gada 12. decembris) par autortiesību un dažu blakustiesību aizsardzības termiņiem (OV 2006, L 372, 12. lpp.).

21. No tā laika viņš attīstīja savas sabiedrības darbību, lai padarītu atpazīstamu savu saliekamo divriteni, kuru kopš 1987. gada laida tirgū šādā formā:

22. Sabiedrība *Brompton Ltd*. bija patenta īpašniece attiecībā uz šī divriteņa salocīšanas mehānismu (ko raksturo iespēja tikt salocītam trīs pozīcijās: atlocītā pozīcijā, "stand-by" pozīcijā un salocītā pozīcijā), taču vēlāk šī patenta aizsardzība beidzās[7].

23. SI kungs arī apgalvo, ka viņam pieder mantiskās tiesības, kas izriet no autortiesībām uz divriteņa "Brompton" izskatu.

7 Patenta pieteikums tika iesniegts 1979. gada 3. oktobrī, un paziņojums par tā piešķiršanu tika publicēts 1981. gada 15. aprīlī ar numuru 00 26 800 (SI kunga un *Brompton Ltd*. apsvērumu 12. pielikums).

24. Korejas sabiedrība *GET2GET*, kas specializējas sporta aprīkojuma ražošanā, ražo un pārdod salokāmu divriteni ("Chedech"), kas arī ir salokāms trīs pozīcijās un pēc izskata ir līdzīgs divritenim "Brompton":

25. Uzskatot, ka *GET2GET* ir pārkāpusi viņu autortiesības uz divriteni "Brompton", *Brompton Ltd*. un SI kungs cēla pret šo sabiedrību prasību iesniedzējtiesā, īsumā ar šādiem prasījumiem: a) atzīt, ka ar divriteņiem "Chedech", neraugoties uz atšķirības zīmēm, kas uz tiem nostiprinātas, ir pārkāptas *Brompton Ltd*. autortiesības un SI kunga personiskās tiesības uz divriteni "Brompton", un b) uzdot pārtraukt jebkādu darbību, kas pārkāpj viņu autortiesības, un atsaukt minēto ražojumu no tirgus [8].

26. *GET2GET* norāda, ka viņu divriteņa izskatu nosaka tā vēlamais tehniskais risinājums un ka tāpēc sabiedrība apzināti ir izvēlējusies šo salocīšanas tehnoloģiju (kura agrāk bija aizsargāta ar *Brompton Ltd*. patentu, kas šobrīd ir beidzies), jo šī metode ir visfunkcionālākā. *GET2GET* apgalvo, ka šis tehniskais ierobežojums nosaka "Chedech" divriteņa izskatu.

27. *Brompton Ltd*. un SI kungs atbildēja, ka tirgū ir citi divriteņi, kas salokāmi 3 pozīcijās, bet izskatās atšķirīgi no viņu divriteņa, tāpēc pastāv viņu autortiesības uz minēto divriteni. Tā izskats pierāda radošas izvēles izmantošanu un līdz ar to oriģinalitāti.

8 Konkrēti, viņu prasība par darbību pārtraukšanu attiecās gan uz strīdīgajiem divriteņiem "Chedech", gan uz jebkuru citu salokāmu divriteni, kas pārņem šādas oriģinālās divriteņa "Brompton" iezīmes:
"i) atlocītā stāvoklī:
– pamatrāmja formu raksturo izliekta galvenā caurule un trīsstūrveida aizmugurējā daļa; un/vai
– aizmugurējā rāmja formu raksturo taisns un tievs trīsstūris, kas ieliekts vienā no apakšējiem stūriem un kura augšējā stūrī atrodas piekares elements; un/vai
– ķēdes spriegotāja mehānisma izskats; un/vai
– nenospriegotas troses;
ii) "stand-by" stāvoklī:
– pozīcija, kurā aizmugurējais trīsstūra formas rāmis ir salocīts pa virsu pamatrāmim un aizmugurējais ritenis piekļaujas pamatrāmja izliekumam; un/vai
– salocītais ķēdes spriegotājs no jauna veido ķēdes brīvgaitu;
iii) salocītā stāvoklī:
– aizmugurējā rāmja pozīcija, kurā aizmugurējais ritenis ir nostiprināts tādā veidā, ka šis aizmugurējais ritenis pieskaras izliektā pamatrāmja apakšējai daļai; un/vai
– priekšējais ritenis atrodas paralēli pamatrāmim un balstās uz zemes; un/vai
– uz leju, uz divriteņa ārpusi nolocīta stūre.
[..]"

28. Šādos apstākļos iesniedzējtiesa uzdeva Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai Savienības tiesības, it īpaši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā, kuras 2.–5. pantā tostarp ir noteiktas dažādas autortiesību subjektiem atzītās ekskluzīvās tiesības, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tām no autortiesību aizsardzības ir izslēgti darbi, kuru forma ir nepieciešama tehniska rezultāta sasniegšanai?

2) Vai, novērtējot kādas formas nepieciešamību tehniska rezultāta sasniegšanai, ir jāņem vērā šādi kritēriji:

– citu iespējamu formu, kas ļauj sasniegt tādu pašu tehnisku rezultātu, esamība,

– formas efektivitāte minētā rezultāta sasniegšanai,

– apgalvotā pārkāpēja vēlme sasniegt šo rezultātu,

– agrāka patenta – kas šobrīd ir beidzies – uz procesu, kas ļauj sasniegt vēlamo tehnisko rezultātu, esamība?"

III. Tiesvedība Tiesā

29. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā tika saņemts 2018. gada 14. jūnijā.

30. Rakstveida apsvērumus iesniedza SI kungs un *Brompton Ltd*., *GET2GET*, Beļģijas un Polijas valdības, kā arī Komisija. Komisija un pamatlietas puses piedalījās tiesas sēdē, kas notika 2019. gada 14. novembrī.

IV. Vērtējums

A. Ievada apsvērumi

31. Iesniedzējtiesa formulē savus jautājumus par autortiesību aizsardzību attiecībā uz darbu, "kura forma ir nepieciešama tehniska rezultāta sasniegšanai". No Tiesas tiek prasīta tikai Direktīvas 2001/29 interpretācija.

32. "Darbs", par ko ir strīds, kā jau paskaidrots, ir divritenis, kura salocīšanas sistēma savulaik bija aizsargāta ar patentu tiesībām.

33. No SI kunga un *Brompton Ltd*. apsvērumu formulējuma [9] izriet, ka viņu divriteņa sākotnējais izskats un tā divriteņa izskats, par kuru tagad vēlas iegūt aizsardzību ar autortiesībām, atšķiras, lai gan abi izmanto šo salocīšanas sistēmu [10].

34. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav sniegta neviena norāde par to, ka divritenis "Brompton" būtu aizsargāts kā dizainparaugs tā rūpnieciskai izmantošanai. Arī iesniedzējtiesa nenorāda ne uz vienu nedz valsts, nedz Savienības tiesību normu, kas regulētu (valsts vai Kopienas) dizainparaugus.

9 148. un 153. punkts un 12. pielikums (patenta EP 00 26 800 dokumentācija).

10 Tiesas sēdē tie apstiprināja, ka necenšas pagarināt tobrīd ar patentu aizsargātās salocīšanas [sistēmas] tehniskās funkcionalitātes aizsardzību.

35. Lai gan 1987. gadā divritenis "Brompton" varēja tikai cerēt uz aizsardzību, kāda pienākas valsts dizainparaugiem, nekas neliedza attiecībā uz to vēlāk gūt labumu no dizainparaugiem piemērojamā tiesiskā režīma [11] – gan saskaņā ar Direktīvu 98/71/EK [12], gan saskaņā ar Regulu Nr. 6/2002. Pēdējā minētajā ir paredzēta arī "aizsardzība [..] attiecībā uz īstermiņa nereģistrētiem [Kopienas] dizainparaugiem" [13].

36. Atbildē uz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu nevar ignorēt problēmas saistībā ar aizsardzību (intelektuālā īpašuma, no vienas puses, un rūpnieciskā īpašuma, no otras puses) kumulāciju, uz ko es tūlīt atsaukšos. Tāpēc domāju, ka ir vēlams skatīt abus šos jautājumus gan gadījumā, ja tikai salocīšanas sistēma ir aizsargāta ar patentu, gan tad, ja divriteņa izskats atbilst rūpnieciskam dizainparaugam.

37. Lai gan mērķi ir atšķirīgi [14], abiem gadījumiem (patentiem un dizainparaugiem) ir kopīgas iezīmes, ko ir vērts ņemt vērā:

– abi ir paredzēti praktiskai pielietošanai: rūpnieciska dizainparauga aizsardzība ir saistīta ar komerciāla nolūka aktiem, savukārt patentam raksturīgās izgudrošanas darbības aizsardzība ir saistīta ar piemērotību tā rūpnieciskai izmantošanai;

– publiskošana ir raksturīga gan patentiem, kuri ir jāreģistrē, gan dizainparaugiem. Tomēr pēdējiem minētajiem aizsardzība tiek piešķirta tikai tad, ja tiem piemīt novitāte, šai aizsardzībai iestājoties to formālās reģistrācijas brīdī vai – ja tos nereģistrē – brīdī, kad tos pirmoreiz dara pieejamus sabiedrībai (Regulas Nr. 6/2002 5. pants);

– mērķis veicināt tehnoloģiskos jauninājumus ir kopīgs abiem gadījumiem [15], kā uzsvērts Regulā Nr. 6/2002 [16] attiecībā uz dizainparaugiem un Regulā (ES) Nr. 1257/2012 [17] attiecībā uz patentiem.

38. Atbildei uz iesniedzējtiesas jautājumiem ir jāiekļaujas plašākā kontekstā, proti, ņemot vērā dažādus uzdevumus un mērķus, ko cenšas sasniegt attiecīgi ar rūpnieciskā īpašuma aizsardzību un autortiesību aizsardzību, kā arī abu šo aizsardzības veidu pamatā esošās intereses.

39. Vispārēju interešu vidū ir tehnoloģisko jauninājumu veicināšana un konkurences attīstība. Kumulācijas principa spēkā esamība nedrīkstētu nozīmēt autortiesību nesamērīgu aizsardzību, kas kaitētu sabiedrības interesēm, jo darbotos kā šķērslis, kas bremzē rūpnieciskā īpašuma tiesību aizsardzības sistēmu.

11 Tiesas sēdē prasītāji atzina, ka nav prasījuši aizsargāt divriteņa izskatu kā dizainparaugu.

12 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (1998. gada 13. oktobris) par dizainparaugu tiesisko aizsardzību (OV 1998, L 289, 28. lpp.).

13 Regulas Nr. 6/2002 17. apsvērums un 11. pants. Nereģistrētu dizainparaugu aizsardzība Direktīvā 98/71 nebija saskaņota, lai gan tās 16. pantā ir atsauce uz valsts tiesībām.

14 Patentu tiesības koncentrējas uz ražojumu vai procesu izgudrojumiem, savukārt dizainparaugu tiesību uzmanības centrā ir "visa ražojuma vai tā daļas izskats, kas radies no paša ražojuma un/vai tā rotājumu iezīmēm, jo īpaši līnijām, kontūrām, krāsām, formas, virsmas struktūras un/vai materiāla" (Regulas Nr. 6/2002 3. panta a) punkts).

15 TRIPS līguma 7. pantā ir uzsvērts, ka intelektuālā īpašuma tiesībām ir jādod ieguldījums "tehnoloģisko izgudrojumu veicināšanā un tehnoloģijas tālākā izplatīšanā, lai palielinātu ražotāju un tehnoloģisko zināšanu izmantotāju abpusēju izdevīgumu un tādā veidā sekmētu sociālo un ekonomisko labklājību, kā arī tiesību un pienākumu līdzsvarošanā".

16 Tās septītajā apsvērumā ir norādīts, ka "uzlabota rūpnieciskā dizainparauga aizsardzība [..] arī sekmē jauninājumus, jaunu produktu izstrādi un investīcijas to ražošanā".

17 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2012. gada 17. decembris), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz vienotas patentaizsardzības izveidi (OV 2012, L 361, 1. lpp.). Saskaņā ar tās 4. apsvērumu "[..] vienotā patentaizsardzība sekmēs zinātnes un tehnikas progresu un iekšējā tirgus darbību".

40. Ekskluzīvu izmantošanas tiesību piešķiršanas patenta tiesību īpašniekam vai dizainparauga autoram mērķis tieši ir nodibināt līdzsvaru starp publiskajām un privātajām interesēm:

– Atlīdzība izgudrotājam vai dizainerim ir tāda, ka noteiktu laiku tikai viņi saņems ekonomiskās priekšrocības no saviem izgudrojumiem vai dizainiem, un tas ir stimuls konkurencei tehnoloģiskajā jomā [18].

– Savukārt par labu sabiedrības interesēm ir tas, ka minētais jaunrades darbs kļūs vispārzināms un līdz ar to pārējie pētnieki aizsardzības termiņa laikā var izstrādāt jaunus izgudrojumus vai pēc šā termiņa beigām piemērot to saviem ražojumiem.

41. Šis rūpīgais līdzsvars – kura vistiešāk izpaužas kā īsāks termiņš izgudrotāju vai dizaineru aizsardzībai, – tiktu izjaukts, ja piešķirtais aizsardzības termiņš vienkārši tiktu paplašināts, līdz tas sasniegtu labvēlīgajos autortiesību noteikumos paredzēto. Dizaineri zaudētu stimulus gūt labumu no rūpnieciskā īpašuma sistēmas, ja ar mazākām izmaksām un mazākām formālām prasībām (tostarp netiktu prasīta reģistrācija) viņu jaunrades darbi būtu aizsargāti ar autortiesībām, turklāt daudz ilgākā laikposmā [19].

42. Tāpat nedrīkst neņemt vērā ietekmi uz tiesisko drošību: attiecībā uz rūpnieciskajiem dizainparaugiem prasītais *oficiālais* publiskums ļauj konkurentiem droši zināt, kur ir viņu pašu rūpniecisko jaunrades darbu robežas un cik ilgi tie ir aizsargāti.

43. Abstrahējoties no nereģistrētiem dizainparaugiem [20], šķiet leģitīmi, ka personas, kas formāli ir ieguvusi rūpnieciskā īpašuma tiesības, konkurenti paļaujas uz reģistrācijas publiskumu, lai pēc reģistrācijas īpašnieka tiesību termiņa beigām izmantotu reģistrēto tehnisko jauninājumu. Regulas Nr. 6/2002 21. apsvērumā ir atzīts, ka "reģistrēta Kopienas dizainparauga piešķirto tiesību ekskluzīvais raksturs atbilst vēlmei nodrošināt tam lielāku juridisko drošību" [21]. Savukārt, kad nav nekādas publiskās reģistrācijas, kā tas ir autortiesību gadījumā, uzņēmējiem nav drošības par intelektuālo jaunrades darbu, kas paredzēti rūpnieciskiem nolūkiem, saturu.

44. Šie argumenti patiesībā ir vien variācijas par to pašu tēmu, ko jau aplūkojis ģenerāladvokāts M. Špunars [*M. Szpunar*] secinājumos lietā *Cofemel*, uz kuriem norādu [22].

45. Galu galā, mērķu un vērtību, ko cenšas sasniegt ar abiem – rūpnieciskā īpašuma aizsardzības un autortiesību aizsardzības – tiesiskajiem režīmiem, salīdzināšana ir jāveic samērīgi, lai novērstu to, ka pārmērīga autortiesību aizsardzība atņem saturu rūpnieciskā īpašuma aizsardzībai.

B. Aizsardzību kumulācija un tās ierobežojumi

46. Savienības tiesībās ir atzīts, ka dizainparauga tiesiskajai aizsardzībai tiek pievienota no autortiesībām izrietošā aizsardzība. Tas savulaik tika noteikts Direktīvā 98/71, kuras 17. pantā ir atzīts, ka (kādā dalībvalstī) reģistrētiem dizainparaugiem ir arī tiesības uz aizsardzību atbilstīgi minētās valsts autortiesību normām. Tur tomēr ir piebilsts, ka to, "kādā mērā un ar kādiem nosacījumiem, ietverot prasīto oriģinalitātes līmeni, šādu aizsardzību piešķir, nosaka katra dalībvalsts" [23].

18 Ja nebūtu šīs ekskluzivitātes, ekonomiskie stimuli ieguldīt lietišķajā pētniecībā varētu samazināties.

19 Tiesas sēdē Komisija apgalvoja, ka autortiesību uz rūpnieciskiem darbiem pārmērīgas aizsardzības rezultātā tiktu "aprīts" dizainparaugu tiesiskais režīms, kas faktiski zaudētu jēgu.

20 Atgādināšu, ka arī ar Regulu Nr. 6/2002 izveidotajā režīmā, kas aptver nereģistrētus dizainparaugus, to aizsardzība prasa publiskumu.

21 Regulas Nr. 1257/2012 4. apsvērumā ir konkrēta atsauce uz "lielāku juridisko drošību" kā ar patentu nodrošinātas vienotas aizsardzības mērķi. Arī Direktīvas 2001/29 preambulā ir mājiens uz tiesisko drošību.

22 Lieta C-683/17, EU:C:2019:363.

23 Tajā pašā nozīmē skat. Direktīvas 98/71 8. apsvērumu.

47. "Kumulācijas" princips vēlāk tika pārņemts Regulas Nr. 6/2002 96. panta 2. punktā, kas jālasa, ņemot vērā tās 32. apsvērumu, attiecībā uz Savienības līmenī aizsargātiem Kopienas dizainparaugiem.

48. No specifiskās autortiesību aizsardzības viedokļa raugoties, Direktīvas 2001/29 60. apsvērumā ir noteikts, ka "aizsardzībai, ko paredz saskaņā ar šo direktīvu, nebūtu jāskar attiecīgo valstu vai [Savienības] tiesību normas citās jomās".

49. Tādējādi "[..] ar Direktīvu 2001/29 ir saglabāta situācija attiecībā uz to tiesību normu esamību un tvērumu, kas ir spēkā attiecībā uz dizainparaugiem, ieskaitot [..] "kumulācijas" principu" [24].

50. Tomēr bija zināmas šaubas par abu šo aizsardzību papildināmību. Konkrēti, tika diskutēts par to, vai dalībvalstis var pieprasīt attiecināt uz rūpnieciskajiem dizainparaugiem stingrākas oriģinalitātes prasības, lai tiem varētu tikt piešķirta autortiesībām raksturīgā aizsardzība.

51. Spriedumā *Cofemel* kā vispārīgs noteikums ir apstiprināts, ka "dizainparaugu aizsardzība un ar autortiesībām saistītā aizsardzība atbilstoši Savienības tiesībām var tikt piešķirtas kumulatīvi vienam un tam pašam objektam".

52. Pēc šā paziņojuma ir sniegti tomēr vairāki precizējumi, kas mazina vai, tā sakot, relativizē kumulācijas principa spēku.

53. Pirmkārt, "lai gan dizainparaugu aizsardzība un ar autortiesībām saistītā aizsardzība atbilstoši Savienības tiesībām var tikt piešķirtas kumulatīvi vienam un tam pašam objektam, šī kumulācija tomēr ir paredzama tikai noteiktās situācijās" [25].

54. Otrkārt, sniegtās aizsardzības jēga abos gadījumos ir atšķirīga. Dizainparaugu aizsardzības mērķis ir atturēt konkurentus no atdarināšanas darbībām, savukārt autortiesībām ir cita juridiska un ekonomiska funkcija [26].

55. Treškārt, iegūstot autortiesību aizsardzību par objektu, kas jau ir aizsargāts ar dizainparaugu aizsardzību, var rasties zināmi riski, kurus nedrīkst ignorēt [27]. It īpaši, "autortiesību aizsardzības piešķiršana objektam, kas ir aizsargāts kā dizainparaugs, nedrīkst izraisīt kaitējumu attiecīgajiem šo divu aizsardzības veidu mērķiem un efektivitātei" [28].

56. Ceturtkārt, struktūra, kurai jākonkretizē, kad ir iestājusies kāda no "noteiktajām situācijām", kas atļauj aizsardzību kumulāciju, ir valsts tiesa. Tādējādi tai katrā konkrētā gadījumā ir jānosaka līdzsvars starp autortiesību aizsardzību un vispārējām interesēm.

C. Pirmais prejudiciālais jautājums: "darba" jēdziens, prasība pēc oriģinalitātes un aizsardzības ar autortiesībām izslēgšana gadījumos, kad darba formu nosaka tehniskās vajadzības

57. Iesākumam es atkal norādu uz ģenerāladvokāta M. Špunara secinājumiem lietā *Cofemel*, kuros viņš analizē gan Tiesas judikatūru par darba jēdzienu, gan šīs judikatūras piemērošanu dizainparaugiem [29].

24 Spriedums *Cofemel*, 47. punkts.

25 Spriedums *Cofemel*, 52. punkts.

26 Ģenerāladvokāta M. Špunara secinājumi lietā *Cofemel* (C-683/17, EU:C:2019:363), 55. punkts: "Autortiesībās šī aizsardzība pret konkurenci nav pazīstama. Gluži pretēji, intelektuālajai jaunradei ir raksturīgs dialogs, iedvesma, pārformulēšana, un autortiesību mērķis nav to ierobežot. Autortiesības katrā ziņā ar mantisko tiesību palīdzību aizsargā iespēju netraucēti ekonomiski izmantot darbu pašu par sevi."

27 Turpat, 52. punkts. Ģenerāladvokāts uzsver, ka "pastāv risks, ka ar autortiesību režīmu var tikt izskausts dizainparaugiem paredzētais režīms *sui generis*". Viņš piebilst, ka "šī izskaušana izraisītu vairākas nelabvēlīgas sekas, proti, autortiesību devalvāciju, jo tā tiktu lūgta, lai aizsargātu faktiski banālus jaunrades darbus, konkurences ierobežojumus nesamērīgi ilgas aizsardzības dēļ vai tiesisko nenoteiktību, ciktāl konkurenti nevar paredzēt, vai dizainparaugs, kura aizsardzība *sui generis* ir beigusies, ir aizsargāts ar autortiesībām".

28 Spriedums *Cofemel*, 51. punkts.

29 Lieta C-683/17, EU:C:2019:363, 23.–32. punkts.

58. Uzskatu, ka šī analīze ir pietiekami pilnīga un līdz ar to no manas puses papildu paskaidrojumi vairs nav vajadzīgi. Turklāt spriedumā *Cofemel* tā ir tikusi iekļauta argumentācijā, precizējot jēdziena "darbs" kā autonoma Savienības tiesību jēdziena aprises [30].

59. No šīs judikatūras man gribētos uzsvērt oriģinalitātes elementu [31], ko Tiesa ir norādījusi agrākajos spriedumos [32], paziņojot, ka darbam ir jāatspoguļo darba radītāja personība [33].

60. Viens no sprieduma *Cofemel* būtiskiem devumiem ir aizliegums iespējamā "darba" (attiecīgajā lietā – apģērba modeļu) oriģinalitāti sasaistīt ar tā estētiskajiem elementiem. Norādi uz estētisko aspektu kā iemeslu, lai aizsargātu dizainparaugu ar autortiesībām, Tiesa izslēdza, norādīdama, ka "Direktīvas 2001/29 2. panta a) punkts ir interpretējams tādējādi, ka tas nepieļauj, ka ar valsts tiesību aktiem autortiesību aizsardzība tiek piešķirta [..] modeļiem [..] tādēļ, ka tiem ir ne tikai funkcionāls mērķis, bet tie no estētiskā viedokļa rada arī specifisku un pamanāmu vizuālu efektu" [34].

61. Izslēdzot estētisko ietekmi, šaubas ir galvenokārt par to, vai, uzskatot oriģinalitāti par premisu autora intelektuālās jaunrades esamībai [35], no nepieciešamības sasniegt kādu tehnisku vai funkcionālu rezultātu izrietošie imperatīvi var kļūt par iemeslu, lai atteiktu darbam aizsardzību ar autortiesībām. Uz šo problēmu konkrēti atsaucas iesniedzējtiesa.

62. Tiesa jau ir skatījusi šo jautājumu saistībā ar autortiesību uz datorprogrammām aizsardzību [36].

63. Konkrēti, tā ir paziņojusi, ka tad, ja kāda priekšmeta elementu izteiksmi "nosaka tehniskā funkcija, oriģinalitātes kritērijs nav izpildīts, jo dažādi idejas īstenošanas veidi ir tik ierobežoti, ka ideja un tās izteiksmes veids sakrīt" [37]. Šī situācija neļauj "autoram oriģināli izpaust savu radošo garu un sasniegt rezultātu, kas paustu tā autora intelektuālo jaunradi" [38].

64. Tādā pašā garā Tiesa apliecināja, ka uz autora oriģinālu intelektuālu jaunrades darbu attiecas aizsardzība ar autortiesībām, taču tas nenotiks, ja būs spēkā "tehniski apsvērumi, noteikumi vai ierobežojumi, kas neļauj brīvi radoši izpausties" [39].

65. No šā izklāsta var secināt, ka saskaņā ar vispārīgu kritēriju nebūs iespējams aizsargāt ar autortiesībām lietišķās mākslas darbus (priekšmetus), kuru formu nosaka to funkcija. Ja šo darbu izskatu *diktē vienīgi* to tehniskā funkcija kā *noteicošais* faktors, uz tiem nevarēs attiecināt autortiesību aizsardzību [40].

30 Spriedums *Cofemel*, 27. un 28. punkts.

31 Spriedums *Cofemel*, 30. punkts. Oriģinalitāte ir viens no diviem nepieciešamiem elementiem, lai kādu jaunrades procesā tapušu objektu varētu kvalificēt par "darbu". Otrs elements prasa "tāda objekta pastāvēšanu, kas ir pietiekami precīzi un objektīvi identificējams" (32. punkts).

32 Sprieduma *Cofemel* 29. punktā ir citēti 2009. gada 16. jūlija spriedums *Infopaq International* (C-5/08, EU:C:2009:465), 37. un 39. punkts; spriedums, 2018. gada 13. novembris, *Levola Hengelo* (C-310/17, EU:C:2018:899), 33. un 35.–37. punkts.

33 Spriedums *Cofemel*, 30. punkts: "Lai objekts varētu tikt uzskatīts par oriģinālu, ir gan nepieciešami, gan pietiekami, ka tas atspoguļo tā autora personību un izpaužas kā šī autora veiktas brīvas un radošas izvēles (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2011. gada 1. decembris, *Painer*, C-145/10, EU:C:2011:798, 88., 89. un 94. punkts, kā arī 2018. gada 7. augusts, *Renckhoff*, C-161/17, EU:C:2018:634, 14. punkts)."

34 SI kungs un *Brompton Ltd*. savos apsvērumos apgalvo, ka ir pietiekami, ja formas izvēli vismaz zināmā mērā ir noteikuši viens vai vairāki iemesli, kas nav tikai funkcionāli, kā, piemēram, estētika (67. punkts). Uz estētiku viņi atsaucas arī šo apsvērumu 3., 5., 69. un 155. punktā, lai apgalvotu, ka tas bija viņu nodoms, proti, papildus tehniskiem pamatiem. Viņu ieskatā, divriteņa "Brompton" formu nosaka ne tikai ar salocīšanas mehānismu saistītie tehniskie iemesli, bet arī tīri estētiskie apsvērumi.

35 Spriedums, 2009. gada 16. jūlijs, *Infopaq International* (C-5/08, EU:C:2009:465), 37. punkts.

36 Spriedums, 2010. gada 22. decembris, *Bezpečnostní softwarová asociace* (C-393/09, EU:C:2010:816).

37 Turpat, 49. punkts.

38 Turpat, 50. punkts.

39 Spriedums, 2012. gada 1. marts, *Football Dataco* u.c. (C-604/10, EU:C:2012:115), 39. punkts.

40 Šīs saistības aprakstam izmantotie termini var mainīties. Izskati vai formas, ko "iepriekš paredz", "nosaka", "ekskluzīvi diktē" vai "ietekmē" to tehniskā funkcija, ir tie, kuros minētā tehniskā funkcija ir absolūti dominējošā.

66. Šā kritērija piemērošana autortiesībām iekļaujas tajā pašā līnijā, kas piemērojama dizainparaugiem un preču zīmēm:

– Runājot par dizainparaugiem (ko regulē gan Direktīva 98/71, gan Regula Nr. 6/2002)[41], nedz Regulas Nr. 6/2002 8. panta 1. punkts, nedz Direktīvas 98/71 7. pants neattiecina tiesības uz "ražojuma izskata iezīmēm, ko nosaka tikai ražojuma tehniskā funkcija"[42].

– Runājot par Savienības preču zīmēm, Regulas (EK) Nr. 40/94[43] 7. panta 1. punktā ir noteikts aizliegums kā preču zīmes reģistrēt apzīmējumus, kas sastāv no preču formas, kura vajadzīga tehniska rezultāta iegūšanai.

67. Īsumā – dizaini, kam konfigurāciju nosaka tehniski iemesli, kuru dēļ nav iespējams izpaust radošo brīvību, nevar gūt aizsardzību ar autortiesībām. Savukārt tas fakts vien, ka dizainam ir daži funkcionāli elementi, neatņem tam minēto aizsardzību ar autortiesībām.

68. Šis noteikums nerada lielas problēmas tad, ja minētie tehniskie iemesli praktiski likvidē iespēju radoši izpausties. Grūtības tomēr rodas, kad funkcionālās un mākslinieciskās iezīmes dizainos apvienojas. *A priori* šie *jauktie* dizaini nebūtu jāizslēdz no jomas, ko aizsargā ar autortiesībām, taču tas notiks tad, ja funkcionālie elementi tiktāl prevalēs pār mākslinieciskajiem, ka šie pēdējie kļūs nenozīmīgi[44].

69. Analizējot Tiesas judikatūru par formām, kas saistītas ar funkcionālajiem elementiem rūpnieciskā īpašuma un preču zīmju tiesību jomā, pēc analoģijas var uzzināt vairākus noderīgus interpretācijas līdzekļus attiecībā uz autortiesībām.

70. Ir taisnība, ka katrai no šīm trīs jomām (dizainparaugi, preču zīmju tiesības un autortiesības) ir savas iezīmes, kas neļauj to tiesiskos režīmus uzlūkot vienādi. Tomēr domāju, ka nebūs grūti – ar zināmu piesardzību – Tiesas apsvērumus, kas sniegti attiecībā uz vienu jomu, ekstrapolēt uz citām jomām, ja runa ir par visām šīm jomām piemērojama kritērija (kaut arī ar niansēm) interpretāciju[45].

71. Šajā judikatūrā, manuprāt, īpaša nozīme ir Tiesas virspalātas taisītajam 2010. gada 14. septembra spriedumam *Lego Iuris*/ITSB[46], kurā tika interpretēts aizliegums kā preču zīmi reģistrēt apzīmējumu, kas sastāv no preču formas, kura vajadzīga tehniska rezultāta iegūšanai[47].

72. Tiesa nosprieda, ka šis aizliegums "nodrošina, ka uzņēmumi nevar izmantot preču zīmju tiesības, lai neierobežotā laika posmā pagarinātu ekskluzīvās tiesības uz tehniskiem risinājumiem"[48].

73. Turklāt tā apgalvoja, ka, "Regulas Nr. 40/94 7. panta 1. punkta e) apakšpunkta ii) daļā [punktā] paredzēto atteikuma pamatojumu ierobežojot ar apzīmējumiem, ko veido "tikai un vienīgi" preces forma, kas ir "vajadzīga" tehniska rezultāta iegūšanai, likumdevējs ir pienācīgi ņēmis vērā, ka ikviena preces forma zināmā mērā ir funkcionāla un ka tādējādi nebūtu piemēroti atteikt kā preču zīmi

41 Ir loģiski, ka vieni un tie paši kritēriji tiek piemēroti vieniem un otriem dizainparaugiem, jo saskaņā ar Regulas Nr. 6/2002 9. apsvērumu "šīs regulas noteikumi par dizainparaugu tiesību aktiem būtu jāsaskaņo ar attiecīgajiem noteikumiem Direktīvā 98/71/EK".

42 Tajā pašā nozīmē Regulas Nr. 6/2002 10. apsvērumā ir apgalvots, ka "tehnoloģiskie jauninājumi nebūtu jākavē, piešķirot dizainparaugu aizsardzību *iezīmēm, ko diktē vienīgi tehniskā funkcija*".

43 Padomes Regula (1993. gada 20. decembris) par Kopienas preču zīmi (OV 1994, L 11, 1. lpp.).

44 Spriedums, 2018. gada 8. marts, *DOCERAM* (C-395/16, EU:C:2018:172).

45 Savos secinājumos lietā *DOCERAM* (C-395/16, EU:C:2017:779) ģenerāladvokāts H. Saugmandsgors Ē e [*H. Saugmandsgaard Øe*] atbalstīja to pašu metodi attiecībā uz tiesību normu, kura piemērojama dizainparaugiem un aizliegumam kā preču zīmes reģistrēt apzīmējumus, kas sastāv no preču formas, kura vajadzīga tehniska rezultāta iegūšanai.

46 Lieta C-48/09 P, EU:C:2010:516 (turpmāk lietā – "spriedums *Lego Iuris*").

47 Reģistrācijas atteikuma pamats, kas noteikts Regulas Nr. 40/94 7. panta 1. punkta e) apakšpunkta ii) punktā.

48 Spriedums *Lego Iuris*, 45. punkts.

reģistrēt preces formu, pamatojoties tikai uz to, ka tai ir funkcionālas īpašības. Ar vārdiem "tikai un vienīgi" un "vajadzīga" minētajā tiesību normā ir nodrošināts, ka reģistrācija tiek atteikta tikai tām preces formām, kuras ietver vienīgi tehnisku risinājumu un kuru kā preču zīmju reģistrācija tādējādi faktiski apgrūtinātu šī tehniskā risinājuma izmantošanu citiem uzņēmumiem" [49].

74. Ņemot vērā šo premisu, Tiesa iekļāva dažus būtiskus precizējumus par "viena vai dažu mazāk nozīmīgu elementu esamīb[u] trīsdimensiju apzīmējumā, kurā visus būtiskos elementus nosaka ar šo apzīmējumu īstenotais tehniskais risinājums":

– no vienas puses, šis faktors "neietekmē secinājumu, ka minēto apzīmējumu veido tikai preces forma, kura vajadzīga tehniska rezultāta iegūšanai" [50];

– no otras puses, "[..] pamatojoties uz šo tiesību normu, šāda apzīmējuma kā preču zīmes reģistrāciju nevar atteikt tad, ja attiecīgās preces formā ir iekļauts tāds svarīgs nefunkcionāls elements kā ornamentāls vai iztēles radīts elements, kuram minētajā formā ir būtiska loma" [51].

75. Runājot par formas, kas nepieciešama paredzētā tehniskā rezultāta iegūšanai, jēdzienu, Tiesa apstiprināja Vispārējās tiesas tēzi, proti, "ka šis nosacījums nenozīmē, ka attiecīgajai formai ir jābūt vienīgajai, kas ļauj sasniegt šo rezultātu" [52]. Tā piebilda, ka "citu formu, kas ļauj sasniegt to pašu tehnisko rezultātu, esamība [..] nav uzskatāma par apstākli, kura dēļ varētu noraidīt reģistrācijas atteikuma pamatojumu" [53].

76. Ņemot vērā šo argumentāciju, kuras piemērošanu pēc analoģijas šai lietai es uzskatu par lietderīgu, var atbildēt iesniedzējtiesai. Tā šķietami apgalvo, ka strīdīgā divriteņa izskats bija *nepieciešams* tehniskā rezultāta sasniegšanai [54], bet tas ir fakta novērtējums, kas jāveic tikai minētajai tiesai. Ja šis apgalvojums nozīmē, ka pastāv ekskluzivitātes saikne starp izskatu un funkcionalitāti, uz ko es iepriekš atsaucos, tad atbildei uz pirmo jautājumu būtu jābūt tādai, ka aizsardzību ar autortiesībām piešķirt nevar.

D. Par otro prejudiciālo jautājumu

77. Iesniedzējtiesa it īpaši vēlas noskaidrot, kāda ietekme – lai novērtētu saistību starp priekšmeta formas ieceri un vēlamā tehniskā rezultāta sasniegšanu – varētu būt četriem konkrētiem pašas iesniedzējtiesas uzskaitītiem faktoriem.

1. Agrāka patenta esamība

78. Apvēršot šo lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norādīto faktoru secību, iesākumā izanalizēšu, kāda ietekme var būt apstāklim, ka agrāk ir pastāvējis patents, kas vēlāk ir zaudējis spēku.

79. Ievērojot kumulācijas principa spēkā esamību, šim apstāklim pašam par sevi nebūtu jānozīmē, ka rūpnieciskā īpašuma tiesības (it īpaši, ja to spēkā esamības laiks ir beidzies) prevalē tik ļoti, ka tiek liegta aizsardzība ar autortiesībām. Izklāstītie apsvērumi par patentu un rūpniecisko dizainparaugu tuvumu, ciktāl runa ir par šo jautājumu [55], atbalsta šā principa attiecināšanu arī uz objektiem, kas aizsargāti ar patentu.

49 Turpat, 48. punkts.

50 Turpat, 52. punkts.

51 Turpat, 52. punkts.

52 Turpat, 53. punkts.

53 Turpat, 83. punkts.

54 Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nobeiguma daļā ir apgalvots, ka "šī strīda atrisinājums ir atkarīgs no jautājuma, vai autortiesību [..] pastāvēšana ir izslēgta, ja izskats, ko vēlas aizsargāt, ir nepieciešams precīza tehniska risinājuma panākšanai".

55 Šo secinājumu 37. punkts.

80. Tomēr no izvērtēšanas elementu viedokļa uzskatu, ka iesniedzējtiesai ir taisnība, ka tā īpaši izceļ šo apstākli, kam var būt divkārša ietekme:

– pirmkārt, reģistrētu patentu var izmantot, lai noskaidrotu, vai pastāvēja tādi tehniskie nosacījumi, kas diktēja ražojuma formu. Būs tikai dabīgi, ja dizaina un tā funkcionalitātes apraksts patenta (ko pēc definīcijas ir plānots izmantot rūpnieciskiem nolūkiem) reģistrācijas dokumentos tiks veikts pēc iespējas izsmeļoši, jo no tā ir atkarīgs aizsardzības apjoms;

– otrkārt, patenta kā reģistrācijas pieteikuma iesniedzēja darbības aizsardzības instrumenta izvēle ļauj mums pieņemt, ka pastāv cieša saikne starp patentēto formu un ierosināto rezultātu: forma ir tieši tas, ko izgudrotājs ir uzskatījis par efektīvu, lai sasniegtu vēlamo funkcionalitāti.

2. Citu iespējamu formu, kas ļauj sasniegt to pašu tehnisku rezultātu, esamība

81. Iesniedzējtiesa jautā, kāda ietekme varētu būt citu formu, kas ļauj sasniegt to pašu tehnisko rezultātu, esamībai. Tā konkrēti atsaucas uz divām pretējām pieejām, kas balstās tā sauktajās "formu daudzveidības teorijā" un "cēloņsakarības teorijā".

82. Ģenerāladvokāts H. Saugmandsgors Ē e nesen veica abu šo dizainparaugiem piemērojamo teoriju pilnīgu analīzi savos secinājumos lietā *DOCERAM* [56]. Tā kā es piekrītu ģenerāladvokāta apsvērumiem, es norādu uz tiem.

83. Spriedumā *DOCERAM*, kurā principā tika pārņemts ģenerāladvokāta viedoklis (iesniedzējtiesa citē gan šo spriedumu, gan ģenerāladvokāta secinājumus) [57], bija noteikts šādi:

– "Lai novērtētu, vai ražojuma izskata iezīmes nosaka *vienīgi* tā tehniskā funkcija, ir jāpierāda, ka šī funkcija ir *vienīgais* faktors, kas ir noteicis šīs iezīmes, un *alternatīvu dizainparaugu esamība šajā ziņā nav noteicošā*" [58].

– Tomēr nekas neliedz tiesai apsvērt iespējamu "alternatīvu dizainparaugu, kuri ļauj izpildīt to pašu tehnisko funkciju, esamību" [59]. Tāpēc šis pēdējais ir nevis izšķirošs faktors, bet gan tikai vēl viens vērtējuma elements.

84. Minētā sprieduma formulējumā tādējādi ir uzsvērts, cik *nenozīmīgi* ir alternatīvi risinājumi, lai noskaidrotu ekskluzivitātes saistību starp ražojuma izskata iezīmēm un tehnisko funkciju. Tas tomēr neļauj izslēgt šo alternatīvo risinājumu ietekmi kā elementu, kas var norādīt uz intelektuālās jaunrades robežām, kas ļauj panākt to pašu tehnisko rezultātu.

85. Dizainparaugos, kuros saikne starp mākslu un dizainu ir īpaši spilgta, būs lielākas radošās brīvības iespējas [60] veidot ražojuma izskatu. Kā Komisija ierosināja tiesas sēdē, formālo un funkcionālo aspektu integrācija lietišķās mākslas darbos būtu sīki jāanalizē, lai saskatītu, vai šo darbu izskatu visā to kopumā nenosaka tehniskās vajadzības. Dažos gadījumos būs iespējams – vismaz ideālā variantā – nodalīt elementus, ko diktē funkcionāli apsvērumi, no elementiem, kurus nosaka tikai to autora brīva (oriģināla) izvēle un ko varētu aizsargāt ar autortiesībām [61].

56 2017. gada 19. oktobrī sniegtie secinājumi lietā C-395/16, EU:C:2017:779.

57 Lai gan Tiesa neizmantoja pēc analoģijas kritērijus, kas piemērojami aizliegumam reģistrēt preču zīmes, un aprobežojās ar Regulas Nr. 6/2002 interpretēšanu, tās pamata apsvērumi patiesībā sakrīt ar spriedumā *Lego Iuris* izklāstītajiem apsvērumiem.

58 Spriedums *DOCERAM*, 32. punkts un rezolutīvā daļa (mans izcēlums).

59 Turpat, 37. punkts.

60 Autora radošās brīvības pakāpe neietekmē autortiesību aizsardzības tvērumu (sprieduma *Cofemel* 35. punkts).

61 Principā pietiek ar darba oriģinalitāti, lai tam varētu piešķirt autortiesību aizsardzību, nepastāvot nepieciešamībai izmantot papildu kritērijus. Valstu novērtējuma brīvību "prasītā oriģinalitātes līmeņa" noteikšanā (Direktīvas 98/71 17. pants) var kvalificēt kā ļoti niecīgu, pat neesošu, ievērojot Tiesas judikatūru un it īpaši tās nesenāko piemēru – spriedumu *Cofemel*.

86. Saprotu, ka šie apsvērumi varētu tikt aprakstīti drīzāk kā teorētiski un varētu nebūt liels atbalsts iesniedzējtiesai, kurai ir grūtais uzdevums noskaidrot, kādi radošie elementi varētu tikt aizsargāti divritenī, kura funkcionalitātei ir vajadzīgs, lai būtu riteņi, ķēde, rāmis un stūre – lai kāda būtu to forma [62].

87. Katrā ziņā, raugoties no viedokļa, kas saistīts ar tiesību normas interpretāciju, nevis ar tās piemērošanu kādam noteiktam gadījumam, Tiesai svarīgi ir atcerēties, ka atbilde uz šo otrā prejudiciālā jautājuma daļu ir izsecināma no sprieduma *DOCERAM*.

88. Attiecībā uz dizainparaugiem izklāstīto risinājumu var ekstrapolēt *mutatis mutandis*, lai noteiktu to rūpnieciski pielietojamo "darbu" oriģinalitātes līmeni, kuru autori vēlas tos aizsargāt ar autortiesībām.

3. Apgalvotā pārkāpēja vēlme sasniegt to pašu tehnisko rezultātu

89. Lai tiesa objektīvi izvērtētu, vai pastāv pārkāpums, tai principā nav svarīga personas, kura bez atļaujas tirgo ar autortiesībām aizsargātu objektu, *vēlme*.

90. Turpretim ir skaidrs, ka *vēlmi* sasniegt kādu tehnisku rezultātu var novērtēt, izvērtējot saikni starp formu un funkcionalitāti. Loģika ir tāda, ka ikvienam, kurš ražo priekšmetu, kas aizsargāts ar patentu, kuram vairs nav aizsardzības, nav cita mērķa kā vien iegūt cerēto tehnisko rezultātu [63].

91. Tomēr, ņemot vērā apgalvojumu, ka dizainparauga formas izvēli ir noteikuši tikai estētiski, nevis funkcionāli apsvērumi, nekas neliedz ikvienam, kurš apgalvo pretējo (proti, kurš ir šo formu izmantojis stingri tehnisku vai funkcionālu iemeslu dēļ), to pierādīt [64].

92. Izmeklējot, vai pastāv vai nepastāv tiesības aizsargāt darbu ar autortiesībām, tiesa varēs pētīt izgudrotāja vai dizainera, nevis personas, kura atdarina viņa izgudrojumu vai modeli, sākotnējo vēlmi.

93. Šajā nolūkā tiesai būs jāņem vērā priekšmeta sākotnējās izstrādes laiks [65], lai izvērtētu, vai tā autors patiešām centās īstenot savu intelektuālu jaunrades darbu vai tomēr drīzāk centās ekskluzīvi aizsargāt ideju, kas piemērojama sākotnējā rūpnieciskā ražojuma izstrādei, lai to ražotu un masveidīgi pārdotu tirgū. Apstāklis, ka izgudrojums vai modelis ir guvis rūpniecisku pielietojumu un komerciālu peļņu, var sniegt uzmanības vērtas norādes.

94. Tas, ka dizains vēlāk ir ticis atzīts, pelnīti pat nonākot muzejā, šajā aspektā man nešķiet svarīgi. Šis vai citi analogi faktori, tādi kā balvu iegūšana rūpnieciskā dizaina sfērā, drīzāk apliecina to, ka priekšmetam savā jomā ir uzslavas vai pat apbrīna vērta rūpnieciska priekšmeta raksturs vai ka tam ir kādi nozīmīgi estētiski elementi.

4. Formas efektivitāte tehniska rezultāta sasniegšanai

95. Iesniedzējtiesa nesniedz pietiekamus vērtējuma elementus, lai saprastu šīs otrā jautājuma daļas precīzu jēgu, par ko tā neko sīkāk nepaskaidro.

62 Prasītāji savos rakstveida apsvērumos ir norādījuši uz trim citu tiesu spriedumiem (Groningenas tiesas 2006. gada 24. maija spriedums, Briges tiesas 2009. gada 10. jūnija spriedums un Madrides tiesas 2010. gada 10. februāra spriedums), kuros divritenim "Brompton" ir atzīta autortiesību aizsardzība, noraidot ideju, ka divriteņa izskatu nosaka tikai tā tehniskā funkcija.

63 Lielākas grūtības no šā viedokļa sagādā nereģistrētie dizainparaugi, jo nav atbilstoša reģistrācijas pieteikuma apraksta.

64 Šajā lietā būtu jāpierāda, ka divriteņa rāmja stieņa izliekums ļauj kompaktāk salocīt riteņus vai palielina izturību. Šos argumentus var izsecināt no *GET2GET* apsvērumu III punkta A daļas 3) punkta ceturtā apakšpunkta.

65 Tā uzskata prasītāji pamatlietā, uzsverot, ka atsauces gadi ir 1975. gads un 1987. gads (viņu apsvērumu 89. punkts). Šī opcija ir izmantota arī spriedumā *DOCERAM*, kad tas atsaucas uz "objektīviem apstākļiem, kuri atspoguļo iemeslus, kuri ir noteikuši attiecīgā ražojuma izskata iezīmju izvēli" (37. punkts).

96. Tāpēc, tā kā es uzskatu, ka iepriekš izklāstītie apsvērumi ir pietiekami, lai aprakstītu saistību starp ražojuma formu un tā tehnisko funkciju vai rezultātu, man ir jāpiebilst pavisam nedaudz.

97. Loģiski – ja ražojuma (šajā gadījumā divriteņa) dizainera uzprojektētā forma nebūtu piemērota vēlamās funkcionalitātes sasniegšanai, trūktu paša priekšnoteikuma turpmākai rūpnieciskai pielietošanai. Tātad ir jāpieņem, ka piedāvātā forma ir noderīga šim nolūkam (šajā lietā, lai ražotu divriteni, kas var gan braukt, gan tikt salocīts).

98. Katrā ziņā iesniedzējtiesai ir jānovērtē šis aspekts, ņemot vērā tai iesniegtos pierādījumus (atsevišķos gadījumos ekspertīžu slēdzienus).

E. Nobeiguma apsvērumi

99. Iespējams, ka kritēriji, lai izvērtētu ekskluzivitātes saistību starp ražojuma izskatu un tā tehnisko rezultātu, nav pilnībā izsmelti četros līdz šim izanalizētajos faktoros. Tomēr, kā apgalvoja ģenerāladvokāts H. Saugmandsgors Ēe secinājumos lietā *DOCERAM*[66], nebūtu lietderīgi – izsmeļoši vai neizsmeļoši – abstrakti uzskaitīt šādus kritērijus, kad īstenībā šāds (faktisks) vērtējums ir saistīts ar apstākļu kopumu, ko ir grūti zināt *a priori*.

100. Visbeidzot piebildīšu, ka iespējams aizsardzības ar autortiesībām atteikums neliegtu izmantot citas tiesību normas, kas paredzētas, lai apkarotu verdziskus vai parazītiskus atdarinājumus. Kā norādīja Komisija tiesas sēdē, tiesību akti negodīgas konkurences jomā, kaut arī nav pilnībā saskaņoti Savienības līmenī[67], var piedāvāt tiesiskās aizsardzības līdzekļus pret šo nevēlamo parādību[68].

101. Ar šo pēdējo apsvērumu, kā jau norādīju iepriekš, "mans nodoms nav iejaukties jautājumā par pamatlietā aplūkojamās rīcības kvalifikācijas iespējām, kādas ir iesniedzējtiesai saskaņā ar savas valsts tiesībām. Es tikai parādu skata punktu, no kura redzamas procesuālas iespējas reaģēt uz iespējami nelikumīgu rīcību, kuras pārsniedz pašu preču zīmes tiesību darbības jomu"[69].

V. Secinājumi

102. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, ierosinu Tiesai uz *Tribunal de l'entreprise de Liège* (Lježas uzņēmējdarbības lietu tiesa, Beļģija) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā 2.–5. pants neaizsargā ar autortiesībām tādus rūpnieciska pielietojuma ražojumus, kuru formu nosaka vienīgi to tehniskā funkcija.

66 2017. gada 19. oktobrī sniegtie secinājumi lietā C-395/16, EU:C:2017:779, 65. punkts: "Nav jāveido šajā ziņā atbilstošo kritēriju saraksts – pat tāds, kas nav izsmeļošs –, zinot, ka Savienības likumdevējs nav paredzējis izmantot šādu procedūru un ka, manuprāt, Tiesa tādu nav uzskatījusi par lietderīgu attiecībā uz vērtējumu – arī faktisko apsvērumu vērtējumu, kas turklāt ir jāveic [..]."

67 Savienības tiesībās daļēji ir saskaņotas tiesības negodīgas konkurences jomā tikai saistībā ar uzņēmumu komercpraksi attiecībās ar patērētājiem. Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/29/EK (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem un ar ko groza Padomes Direktīvu 84/450/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 97/7/EK, 98/27/EK un 2002/65/EK un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2006/2004 ("Negodīgas komercprakses direktīva") (OV 2005, L 149, 22. lpp.).

68 Uz šādu iespēju ir mājiens secinājumos lietā *Mitsubishi Shoji Kaisha* (C-129/17, EU:C:2018:292), 90.–95. punktā. Tiesa arī atsaucās uz to, *obiter dictum* veidā, sprieduma *Lego Iuris* 61. punktā: "Nevar aizsargāt uzņēmuma, kas ir izstrādājis kādu tehnisku risinājumu, stāvokli attiecībā pret konkurentiem, kuri laiž tirgū preces formas paraugam atbilstošas kopijas, kurās ir iekļauts precīzi tāds pats risinājums, piešķirot minētajam uzņēmumam monopolu, kurš tiek iegūts, kā preču zīmi reģistrējot trīsdimensiju apzīmējumu, ko veido minētā forma, taču attiecīgajā gadījumā šādu stāvokli var izvērtēt, ņemot vērā tiesību normas negodīgas konkurences jomā. Tomēr šāda pārbaude nav šīs tiesvedības priekšmets."

69 Secinājumi lietā *Mitsubishi Shoji Kaisha* (C-129/17, EU:C:2018:292), 95. punkts.

2) Lai noskaidrotu, vai ražojuma formas konkrētās iezīmes nosaka vienīgi tā tehniskā funkcija, kompetentajai tiesai ir jāņem vērā visi nozīmīgie katras lietas objektīvie apstākļi, tostarp agrāka patenta vai dizainparauga par to pašu ražojumu esamība, formas efektivitāte tehniskā rezultāta iegūšanai un vēlme to sasniegt.

3) Kad tehniskā funkcija ir vienīgais ražojuma izskatu noteicošais faktors, citu alternatīvu formu esamībai nav nozīmes. Savukārt var būt svarīgi tas, ka izvēlētā forma iekļauj būtiskus elementus, kas nav funkcionāli, bet ir tās autora brīvas izvēles rezultāts.